

Anotacijos

1695 metų *Kražių rankraštis, arba Metinis retorinės meditacijos derlius = Manuscriptum Crosense anni 1695, sive Fructus horni meditationis rhetoricae*, parengė Živilė Nedzinskaitė, Darius Antanavičius, lotyniškus tekstus nurašė Irena Katilienė, Živilė Nedzinskaitė, į anglų kalbą vertė Linas Andronovas, dailininkė Elona Marija Ložytė, (ser. *Kražių kolegijos istorijos ir veiklos paminklai = Monumenta historiam et acta collegii Crosensis spectantia*, t. 2), Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2020, XCIX, 720 p.: iliustr., faks., portr., žml., lent. ISBN 978-609-425-271-6

Unikalusis *Kražių rankraštis*, iki šiol pristatytas visuomenei ir viešintas mažesnės apimties tyrimais ir atskirų segmentų vertimais bei leidimais, žengia į dienos šviesą *in corpore*: šiame Lietuvių literatūros ir tautosakos institute išleido Živilės Nedzinskaitės ir Dariaus Antanavičiaus fundamentaliai parengtą visų šio šaltinio originalo tekstų leidimą. Šaltinis išleistas kaip *Kražių kolegijos istorijos ir veiklos paminklų* mokslinės serijos antrasis, ir išties įspūdingas, tomas: „pilno“, originalo dydį atitinkančio *in folio* formato, su daugybe faksimilių, iliustracijų, pristatomaisiais straipsniais lietuvių, lotynų ir anglų kalbomis, sudėtingo rankraščio struktūroje nepasiklysti padedančiomis lentelėmis bei rodyklėmis.

Į imponantiškai didžiulį leidinį įvesdina ir su skelbiamu rankraštiniu paminklu supažindina tomo rengėjų Antanavičiaus ir Nedzinskaitės rašyti tekstai: daugiakalbė pratarinė (lotyniška, lietuviška ir angliška, p. VII–XII) ir išsamus įvadas lietuvių bei anglų kalbomis (p. XIV–XCIX). Pats publikuojamas rankraščio perrašas ir jo dalies faksimilės užima didžiąją knygos dalį (p. 1–654). Tomą užbaigia priedai: visų aštuonių *Kražių* retorių

rašysenos pavyzdžiai (p. 658–684), poezijos kūriniių metrų lentelės (p. 685–704), tarp jų – eilėdaros virtuozo Mindaugo Strockio po eilutę išnarstyti ir preciziškai rekonstruoti sudėtingi ditirambų metrai (p. 702–704); taip pat autorių ir kūriniių santrumpų sąrašas (p. 705–708) bei tikrinių vardų rodyklė (p. 709–719).

Taigi, kaip rašoma rengėjų įvadiniuose tekstuose, antrame minėtos mokslinės serijos tome skelbiamas reikšmingas XVII a. pabaigos rankraštinis paminklas, kurį paliko aštuoni Kražiuose retoriką studijavę jėzuitų studentai, vadovaujami dėstytojo Petro Puzinos. 1695 m. Kražių rankraštis saugomas Čartoriskiių bibliotekoje Krokuvoje (rankr. 1866 IV), yra žinomas LDK kitaikalbės raštijos ir Lietuvos jėzuitų istorija besidomintiems mokslininkams ir jau kone dešimtmetį buvo nuodugnai tyrinėjamas Nedzinskaitės ir Antanavičiaus, kurie paskatino ir kitų kolegų mokslinį susidomėjimą rankraščio medžiaga. Pratarinėse teisingai pastebima, kad pradėti daugiaspekčiai šio literatūros paminklo tyrimai atskleidė tiek viso rankraščio, tiek atskirų jo kūriniių savitumą ar net unikalumą.

Pagiriamojų žodžio nusipelno gausiai iliustruotas dvikalbis įvadas, lietuviškai pavadintas „Reto brangakmenio atradimas“ (angl. „The discovery of rare gem“). Jame iš pradžių pristatoma Kražių kolegijos įkūrimo istorija, atskleidžiamas vyskupo Merkelio Giedraičio vaidmuo, pasakojama apie pirmuosius Kražių misijoje besidarbavusius jėzuitus, 1616 m. įkurtos kolegijos augimą ir veiklą XVII a., dėstytojus, tarp kurių buvo ir Motiejus Kazimieras Sarbievijus, Mykolas Radau, Pranciškus Šrubauskis, Kazimieras Kojalavičius, Gabrielius Šimkevičius bei kiti žinomi Lietuvos kultūrai nusipelnę jėzuitai. Pateikiama žinių apie „savųjų retoriių“, t. y. kolegijoje studijavusių retorikos studentų jėzuitų, kursų. Kražių kolegijos 1694–1695 metams (kai čia studijavo paskutinis „savųjų“ kursas, parašęs Kražių rankraščio tekstus) skirtoje įvado dalyje (p. XXVII–XXXVII) referuojami tų metų įvykiai, Kražių jėzuitų sielovados darbai, kolegijos sudėtis, remiantis pirmajame mokslinės serijos tome¹ skelbtais Kražių kolegijos šaltiniais: Jėzaus Draugijos archyve Romoje (ARSI) išlikusiais

¹ *Kražių kolegijos šaltiniai, saugomi Jėzaus Draugijos archyve Romoje*, d. 1: 1608–1700 = *Fontes collegii Crosensis, qui in Archivo Romano Societatis Iesu asservantur*, d. 1: 1608–1700, parengė Živilė Nedzinskaitė, Darius Antanavičius, (ser. *Kražių kolegijos istorijos ir veiklos paminklai* = *Monumenta historiam et acta collegii Crosensis spectantia*, t. 1), Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2019, 646 p. ISBN 978-609-425-227-3

metiniais pranešimais, istorijomis ir trumpaisiais katalogais. Toliau apžvelgus retorikos dėstyto specifiką LDK, pereinama prie paties Kražių rankraščio: jo ypatybės aptariamos p. XLI–XLIX. Pabrėžiama, kad pristatomas rankraštis yra trečioji, paskutinė retorikos mokymosi kurso dalis, apimanti „praktiką“, arba savarankišką kūrybą, leidžianti šį tą numanyti ir apie neišlikusias pirmąsias dvi – teorijos ir „erudicijos“ – dalis. Mažai tėra išlikę studentų kūrybos rinkinių, aprėpiančių tokią žanrų įvairovę, kokią randame Kražių rankraštyje. Kaip pastebima rengėjų įvade, svarbu atkreipti dėmesį į jo struktūrą, leidžiančią tarsi iš šalies stebėti visą retorikos dėstyto procesą. Įvado skyriuje „Rankraštis“ (p. LI–LXVII) rasime įdomią archyvinę apžvalgą, atspindinčią ilgą ir vingrą rankraščio klajones nuo Kražių iki Krokuvos, visas reikiamas žinias apie patį rankraštį, tekstų įrašymo bei iliustravimo ypatumus ir jau minėtas jo struktūrą atskleidžiančias lenteles. Toliau (sk. „Kražių rankraščio autoriai“, p. LXIX–XCIII) pateikiami surinkti duomenys apie aštuonis jaunuosius rankraščio tekstų autorius ir jų mokytoją Petrą Puziną, taip pat skelbiamas ir visas ARSI išlikęs lotyniškas pastarojo nekrologas. Publikavimo principai išdėstyti numatant visus dėl jų galinčius kilti klausimus (p. XCV–XCIX).

Tiek visi įvada ir priedai, tiek paties šaltinio publikacija parengti itin meistriškai ir preciziškai. Išleista įspūdinga knyga yra ne vienus metus trukusio rengėjų kruopštaus darbo vaisius. Galima tik numanyti, kiek laiko pareikalavo profesionaliai parengtas kruopštus daugialypio rankraščio perrašas. Pagiriamąjo žodžio nusipelno pagrindiniai rengėjai – Nedzinskaitė ir Antanavičius, bet svarbus ir kitų prisidėjusių indėlis: dar vienos lotyniško teksto perrašo rengėjos Irenos Katilienės, vertėjo į anglų kalbą Lino Andronovo, galiausiai knygos grožį kūrusių dailininkės Elonos Ložytės ir maketuotojo Tomo Rastenio (beje, 2020 m. Knygos meno konkurse jau apdovanotų Kultūros ministerijos diplomu „už pavyzdinių istorinio rankraščio publikacijos tradicijų tęsimą“ šioje knygoje – žr., pvz., <https://lrm.lrv.lt/lt/naujienos/isrinktos-graziausios-2020-metu-knygos>) ir visų talkininkų.

Grožis ir mokslingumas puikiai dera šioje knygoje; norisi keletą žodžių pridurti apie jos funkcionalumą. Be abejo, leidinys ne plačiajai visuomenei skirtas: ir sudėtinis turinys, ir milžiniška forma (dydis *in folio*, sunkus popierius ir viršeliai, storis – per 900 puslapių), ir šaltinis vien originalo kalba mažina jos prieinamumą. Knygos didumas (ir didingumas) paaiškina rengėjų sprendimą nedėti absoliučiai visų rankraščio puslapių faksimilių, kurios

tomą būtų dar nežmoniškai išpūtusios, kita vertus, grožio kriterijus paaiškina sprendimą nemažą dalį faksimilių šalia perrašo vis dėlto skelbti – originalo nemačiusieji be jų negalėtų susidaryti adekvataus įspūdžio apie šį paminklą. Šis leidinys – tai reikšmingo šaltinio įtvirtinimas, tarsi dar vieno akmens senosios mūsų kultūros pamate ar, parafrazuojant įvade minimą žodį – brangakmenio inkrustavimas, jį pateikiant aukštu moksliniu lygiu. Tai knyga Lietuvos senosios literatūros ir kultūros gurmanams, džiaugsmas bibliotekoms, kuriose bus galima vartyti ir tyrinėti Kražių rankraštį nesileidžiant ilgon kelionėn iki Krokuvos Čartoriskų bibliotekos fondų. Pirmąsyk ją atvertusieji puslapyje po turinio ras Dariaus Argiletano (Antanavičiaus) lotyniškas eiles „Ad Stellam Maris“, vertai konkuruojančias su Kražių studentų jėzuitų sukurtosiomis.

ONA DILYTĖ-ČIURINSKIENĖ

Илья Лемешкин, Портрет Франциска Скорины. К 550-летию со дня рождения книгоиздателя = Ilja Lemeškinas, *Pranciškaus Skorinos Portretas. 550-ąsias gimimo metines minint* = Il'ja Lemeškin, *Portrait de Francisk Skorina. En commémorant le 550e anniversaire de sa naissance, (1470–2020)*, (*Travaux du Cercle linguistique de Prague, nouvelle série*, t. 10), Vilnius–Prague: Institut national de langue lituanienne / Cercle linguistique de Prague, 2020, 298 p. ISBN 978-609-411-266-9 / ISBN 978-80-87269-58-9

Minėdami 550 metų nuo Skorinos gimimo kartu minime apytikriai 500 metų nuo apčiuopiamos Renesanso reiškinių Lietuvoje pradžios. Vienas iš ryškiausių faktų, leidžiančių apie tai kalbėti, ir yra Skorinos 1517–1520 m. Prahoje leista *Rusėniškoji Biblija*. Šiai grupei reiškinių priklauso ir 1522–1525 m. Vilniuje išspausdinta *Mažoji kelionių knygelė* bei *Apaštalų darbai ir laišakai* (tad artėja ir „vilnietiškas“ 1522–2022 m. jubiliejus).

2020 m. išėjusi Iljos Lemeškino knyga daug kuo traukia dėmesį. Ir Pranciškaus Skorinos vardu pavadinime, ir jame akcentuojama sukaktimi, ir trikalbiu antraštiniu puslapiu, ir leidimo vieta Vilnius–Prahą. Toks tarptautiškumas dera prie Skorinos asmens, buvo būdingas ir jo gyvenimui. Svarbu, kad knyga primena, jog Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės spausdintos knygos ištakos veda į Prahą. Esama knygoje ir Skorinos gimtinei atstovaujancio baltarusiškojo dėmens. O kieno nors dėmesį gal patrauks iš pirmo žvilgsnio daugelį klaus-

tukų galvoje galintis sukelti viršelis bei pirmieji puslapiai, kuriuose yra ne tik paties Skorinos, bet ir musės portretas...

Knygos kompleksškumo įspūdį pratęsia ir turinys (atitinkamoje vietoje knygos pradžioje jis pateiktas rusų ir prancūzų kalbomis). Leidinyje yra net keli įžanginiai tekstai keliomis kalbomis. Išsamų įvadinį žodį pristatydamas Skoriną plačiame regiono kultūros istorijos kontekste parašė prof. Tomášas Hoskovecas prancūzų kalba (tai tradicija, nes nuo įkūrimo iki dabar prancūzų kalba yra Prahos lingvistinio būrelio darbo kalba; vis dėlto šiek tiek gaila, kad šis sintetiškai daugelį senosios Lietuvos kultūros reiškinių apmąstantis tekstas liks neprieinamas lietuviškai ar, kodėl gi ne, baltarusiškai, nes būtų svarbus tai auditorijos daliai). Čia knyga pristatyta ir kaip Prahos lingvistinio būrelio, kurio prezidentas yra profesorius Hoskovecas, veiklos dalis, kaip serijos *Travaux du Cercle linguistique de Prague, nouvelle série* dešimtas tomas. Sigitu Narbuto pratarmė pateikiama kartu su jos vertimais į baltarusių bei čekų kalbas.

Tolesnis Tomášo Glanco ir Serainos Renz tekstas viršelio vizualųjį akcentą, grafinį musės vaizdą, pristato įvairiais prasminiais aspektais, taip pat ir kaip semiotinę įdomybę ikonografijos istorijoje, aktualią iki pat šių laikų, moderniausių meno formų. Šis tekstas parašytas dar viena (!) kalba (su kuria, žinoma, gyvenime buvo susidūręs ir Skorina) – vokiškai.

Pagaliau p. 33–35 į skaitytojus – lietuvių skaitytojus – lietuviškai savosios pratarmės žodžiais kreipiasi ir pats knygos autorius. Trumpą tekstą rekomenduotina perskaityti visiems, norintiems greitai susidaryti vaizdą, apie ką yra ši knyga. Čia nusakydami knygos esmę taip pat pasinaudosime autoriaus citata (p. 34): „Šioje knygoje yra išsamiai analizuojamas vienas dailidiškas kūrinys – garsus leidėjo portretas, kurį 1517 m. nupiešė vadinamasis „Meistras IP“, o išdrožė „Švelnaus brūkšniavimo meistras“. Pirmą kartą portretas buvo išspausdintas 1517 XII 05 Siracido knygoje (f. 82r)². [...] Visos Europos mastu tai yra iš eilės pirmas leidėjo portretas (įžūliai išspausdintas Šventraštyje); Čekijos mastu – antras tiksliai datuotas privataus asmens atvaizdas.“ Kartu tai yra ir „reikšming[as] Lietuvos renesansinio meno paminkl[as]“. Jis, Skorinos portretas, ir yra šio įvairiapusiško tyrimo pagrindinis objektas.

² Antrą kartą, kaip sužinome iš monografijos, portretas, naudojant tą pačią raižinio lentą, tik be musės atvaizdo, buvo atspausdintas *Keturiose karalių knygoje* 1518 m.

Pagrindinis monografijos tekstas parašytas rusų kalba, suprantama turbūt visiems Skorinos tyrėjams. Monografiją sudaro net devynios dalys: 1) kruopščiai pristatomi portreto šaltiniai (visų pirma pačios išlikusios ikonografijos variantai bei egzemplioriai), atskiriant kartotes ar „pseudošaltinius“ bei jų nulemtas interpretacijos klaidas, kritiškai įvertinant juos aptariančią ligšiolinę literatūrą. Viena iš tokių klaidų (nors, aišku, ne pačia reikšmingiausia) laikytini portrete daugelio ligi šiol matyti (ypač remiantis neoriginaliais atvaizdais) Skorinos ūsai, kurie iš tiesų tėra šešėlis (p. 60); 2) apžvelgiami portreto žanro atvaizdai visų *Rusėniškosios Biblijos* iliustracijų kontekste; 3) atsižvelgiant į renesansinę portretinę tradiciją aptariama raidžių kombinacija, reiškianti skaičių, kuris pagal nagrinėjamo žanro dėsnius turi nurodyti Skorinos amžių (47 m.) jo vaizdavimo momentu; 4) aptariami motyvai, kodėl Skorinos portretai publikuoti būtent tose dviejose ŠR knygoose; 5) analizuojama galimų pirmavaizdžių problematika (antai Albrechto Dürerio 1514 m. graviūros „Šv. Jeronimas darbo kambaryje“ parafrazavimas), portreto kompozicija, vaizduojami objektai ir kitos portreto ypatybės, sietinos su bibliniu jo publikavimo kontekstu; 6) specialiai analizuojama portretinės kompozicijos dešiniajame apatiniame kampe matoma (ir vėlesniame spaudos variante panaikinta) musė (jokiu būdu ne bitė); tai ne atsitiktinis, o būdingas XV–XVI a. estetikos elementas – iliuzinė *musca depicta*, turinti žiūrovui atrodyti tarsi sėdinti ant graviūros lapo; 7) svarstoma, kas galėjo būti Skorinos portretą sukūręs dailininkas; 8) po detalios analizės įrodoma, jog *Rusėniškosios Biblijos* spausdinimo vieta buvo Prahos „Senajame mieste“ nuomota Severino³ spaustuvė; 9) paskutinis skyrius susijęs su Skorinos portreto problematika, bet jo neišeina priskirti mokslinei monografijos daliai. Tai aktualios publicistikos bruožų turintis analitinis tekstas, kuriame mokslininko akimis pažvelgiama į istorinio Skorinos asmens recepciją dabartinėje Baltarusijoje, ypač į tos recepcijos sąsajas su dabartinės valdžios politika ir nemokšiška interpretacija, pasireiškusia tiek kuriant Skorinos vardo ordinų teikimo tradiciją, tiek kitomis dabartinės vizualizacijos ydomis.

Tyrimo rezultatai apibendrinami baigiamajame skyriuje „Заклучение“. Ši viso darbo santrauka pateikiama ir prancūzų kalba. Būtina paminėti, kad

³ Būtent taip siūlytume rašyti šio vardo lietuvišką variantą, o ne „Severynas“ su ‚y‘ pagal dabartinę čekišką formą. Reiktų atsižvelgti visų pirma į senuosius (monografijoje gausiai cituojamus, žr. p. 217, 230–234, 240) šaltinius, galų gale panašiai rašome lietuvišką paties Skorinos vardo formą. Juk forma „Severin“ vartojama ir prancūziškoje monografijos santraukoje (p. 281).

knyga gausiai ir tikslingai iliustruota – tai ne tik vizualinis, bet ir mokslinis jos privalumas. Knygos pabaigoje yra šaltinių ir literatūros sąrašas, kaip priedas pateikiamos papildomos iliustracijos. Nėra rodyklių.

Knygoje esama dar daugelio žmonių įdėto darbo ir vizualinių bei semanti- nių paslapčių, kurios netelpa anotacijos tekste ir žada skaitytojui tikro inte- lektinio malonumo skaitant jas aiškintis.

Čia paminėsime tik kai kurias šios srities įdomybes. Anot autoriaus, lei- dinys siekia įprasinti kai kurias XVI a. publikacijų savybes. Dėl to ir pačiam monografijos leidiniui būdingas variabilumas. Dalis tiražo turi kitą „dvigubą“ frontispisą: dar nenudažytos ksilografinės lentos su Skorinos portretu nuo- trauką, o priešais ją ksilografijos atspaudą (įklijuotą originalą). Šioje tiražo dalyje dvigubas frontispisas atitinkamai paaiškintas (p. 4): jis turi suponuoti negatyvo – pozityvo santykį, t. y. reljefinės spaudos, kurią praktikavo Skorina, esmę. Frontispisą specialiai šiam leidiniui pagamino garsus čekų dailininkas Jiří Altmannas. Be to, ant viršelių išimties tvarka savo musę maloniai leido pasodinti pasaulinio garso konceptualistas Ilja Kabakovas.

Knygoje pritaikytas kineografijos principas: kai knyga bus vartoma, paraš- tėse bėgios atvaizduota musė. Ta priemonė įprasmina Skorinos, LDK renesan- sinio meno *musca depicta*, apie kurią kalbama monografijoje.

Tad naujoji knyga – mokslškai bei grafiškai rafinuotas leidinys, jis dera su kitomis pastaruju metu pasirodančiomis mokslinėmis publikacijomis, turin- čiomis ir meninio sumanymo, meninės interpretacijos bei fantazijos bruožų⁴. Kartais net neramu, kad tokios išpūdingos sampynos neužgožtų mokslinės ži- nios aiškumo. Šiaip ar taip, ir turiniu, ir knygos meno bei poligrafiniiais spren- dimais ši knyga gali būti laikoma viena labiausiai intriguojančių 2020 m. mokslo publikacijų. Dar verta pridurti, jog ji (šiuo metu tik dalis) prieinama internete, autoriaus profilyje dalijimosi tyrimais platformoje academia.edu⁵.

MINTAUTAS ČIURINSKAS

⁴ Turime galvoje tokias publikacijas kaip Jakub Niedźwiedz, *Poeta i mapa. Jan Kochanowski a kartografia XVI wieku*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2019. Žr. šios knygos anotaciją, parašytą Dariaus Antanavičiaus, in: *Senoji Lietuvos literatūra*, Nr. 49, 2020, p. 203–205. Arba Giedrės Mickūnaitės straipsnį apie medalio su Žygimanto Augusto atvaizdu paslaptis ir variantus: Giedrė Mickūnaitė, „Kiek juoko dievams visagaliams!“ arba kita Žygimanto Augusto medalio pusė“, in: *Acta Academiae Artium Vilnensis*, t. 96, 2020, p. 20–48 (https://leidykla.vda.lt/Files/file/Acta_96/Acta_96_1_Mickunaite.pdf).

⁵ https://www.academia.edu/45624368/Pranciskaus_Skorinos_Portretas

Mikalojaus Kristupo Chaleckio embleminių meditacijų knygos: Alegorijos (1618) ir Dvinaris (1642), sudarė Jolita Liškevičienė, tekstų autoriai Ona Dilytė-Čiurinskienė, Jolita Liškevičienė, Tomas Veteikis, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2020, 600 p. ISBN 978-609-447-296-1

Vilniaus dailės akademijos leidykla tęsia svarbių LDK „vizualiosios“ literatūros šaltinių seriją. Šį kartą joje pristatomas mažai Lietuvoje, o ir Lenkijoje žinomas ir tirtas autorius Mikalojus Kristupas Chaleckis (~1589–1633) ir du jo lotyniškai parašyti veikalai – *Alegorijos* ir *Dvinaris*, laikytini vaizdą ir žodį jungiančiais dvasios itinerarijais. Tekstai, jų vertimai, komentarai ir tyrimas tikrai pareikalavo iš rengėjų daug pastangų. Kiekvieno jų indėlis atsispindi vis kitoje knygos dalyje.

Pirmojoje (įvadinėje) „Religinė vaizduotė didiko Mikalojaus Kristupo Chaleckio kūryboje“ dailėtyrininkė Jolita Liškevičienė atskiruose skyriuose aptaria Chaleckio – garsios ir turtingos LDK giminės palikuonio – biografijos bruožus, emblemينو kūrinio *Alegorijos* lotyniškąjį ir lenkiškąjį leidimus, meditacinį šio veikalų pobūdį, jo svarbą dailės ikonografijai, atskirai pristatomi visų 24 kūrinių emblemų bruožai, ieškoma jų sąsajų su Nyderlanduose leistais meilės emblemų rinkiniais. *Dvinario* atsiradimas siejamas su Chaleckių fundacija Valkininkų pranciškonų konventualų filijai ir bažnyčiai su Loreto nameliu, todėl plačiai aptariama Loreto namelių ir Marijos įvaizdžių dailėje tradicija. Šią tradiciją atliepia ir pats *Dvinaris*, kurį sudaro 24 Marijos invokacijos-slėpiniai, skiriami į dangiškąjį ir žemiškąjį Marijos gyvenimą. Visos 24 kūrinių emblemos išsamiai aptartos atskirame skyriuje. Pirmoji dalis baigiama išdėstant Chaleckio mirties aplinkybes ir liūdną Valkininkų bažnyčios bei vienuolyno likimą.

Antroji dalis skirta *Alegorijoms*. Publikuojama kūrinių faksimilė, vertimas į lietuvių kalbą, papildytas detaliais komentarais, kuriuos parengė Tomas Veteikis. Vertimą lydi tiriamasis mokslo straipsnis, pavadintas „Mikalojaus Kristupo Chaleckio *Alegorijos* – pamaldžių troškimų puokštė XVII a. Lietuvos inteligentams“. Jame mokslininkas išsamiai aptaria du *Alegorijų* leidimus, Chaleckio gyvenimo aplinkybes, paskatinusias parašyti kūrinių, ir didiko literatūrinius kontaktus, kūrinių intencijas, žanrinę koncepciją, kompozicijos, turinio ir stiliaus bruožus.

Trečioji dalis skirta *Dvinariui*. Jos struktūra identiška kaip ir *Alegorijų*: pateikiama leidinio faksimilė, vertimas su komentarais, kuriuos atliko Ona

Dilytė-Čiurinskienė, ir mokslininkės straipsnis „Chaleckio *Dvinario* slėpiniai: suasmenintas potridentinės mariologijos manifestas“. Jame išsamiai pristatyti žanriniai ir struktūriniai kūrinio ypatumai, aptarti Rytų ir Vakarų tradicijų dėmenys, aiškinamos *Dvinario* įžangos ir leitmotyvai, atskleidžiamos atsektos intertekstinės aliuzijos ir nuorodos, aiškinami jų kontekstai.

Pažymėtina, kad abu vertėjai atliko ne tik itin sunkų ir daug žinių bei išvalgų reikalaujantį darbą, bet ir atskleidė dabar jau sunkiai atpažįstamus tokių kūrinių perskaitymo ir suvokimo kodus.

Knygą papildė „Mikalojaus Kristupo Chaleckio žinomi kūriniai, pateikti chronologiškai“, iliustracijų sąrašas, angliška ir ukrainietiška santrauka, šaltinių ir literatūros sąrašas, asmenvardžių rodyklės.

Ši publikacija dar kartą įrodo, kokia įdomi ir vis dar mažai pažinta yra senoji Lietuvos literatūra. Kiekvienas vertimas ar tyrimas kaskart atskleidžia naujas ir nuostabą keliančias jos puses. Norisi tikėti, kad iš viršelio mėsliai žvelgiantis didikas Mikalojus Kristupas Chaleckis nuo šiol bus įrašytas į LDK literatūros kanoną.

ŽIVILĖ NEDZINSKAITĖ